

עוד קרב מרתק של המדינה:

אבן

נגד

פרידריך ניצשה

מיכתב מוזר ביותר יצא לפני שלושה חודשים ממשרד החוץ בירושלים. חתם עליו שגריר — מכס מדוכי נורוק, אולם הוא לא נגע ליחסים המדיניים בין ישראל ומצדמה זרה, אלא ליחסים הפרטיים בין השר אבא אבן ובין אדם שמת לפני 70 שנה — הפילוסוף הגרמני פרידריך ניצשה.

הריב בין השר החי והפילוסוף המת מתחיל ללוש מימדים בינלאומיים. גרם לכך אמריקאי ממוצא בריטי, נוצרי המתגאה בכך ש"יש לי ידיים יהודיים וערביים, ואני אוהב גם את אלה וגם את אלה".

סטאפורד קארלייל, הגר בלוס-אנג'לס, קרא את ספרו של אבא אבן, שמו: "ההופעה בהוצאת ענק מפוראת בארצות-הברית". בעמוד 285 נחלק במישפט שהוציא אותו מכליו. נאמר בו כי "אנשים כמו... פרידריך ניצשה עורו לזהם את האוויר בבזו ליהודים".

רחוב ניצשה, ירושלים

האמריקאי הזועם כתב מייד מיכתב לכתב-העת האמריקאי היהודי קומנטרי (שלא פירסם אותו). עם העתק לאבא אבן עצמו. במכתבו הביא אסמכתות לכך שניצשה לא היה מעולם אנטי-שמי, אלא להיפך: גינה את האנטישמיות בצורה החריפה ביותר. בסוף דבריו דרש סטאפורד כי אבא אבן ידאג לכך שייקרא רחוב בירושלים על שם ניצשה.

אבן לא השיב למיכתב בעצמו, אולי מפני שעמד על קרקע רעועה. תחת זאת ענה השגריר נורוק, על נירייה-מיכתבים הרשמי של משרד החוץ, בציינו כי אבן עוסק בעצרת האו"ם בניו-יורק. השגריר בן ה'78' הבטיח לאמריקאי כי דבריו נבדקו בקפדנות, בהתייעצות עם "מומחה גדול" אלמוני באוניברסיטה העברית.

המסקנה היתה הפעם זהירה מאוד: שהיה לניצשה "יחס אמבי וואלנט" (דו-ערכי) לגבי "היהודים והיהדות", וכי "לא נמצאה סיבה לקבוע שמה שנאמר בספר הוא בלתי-הוגן או בלתי-מדויק בצורה המעוררת סלידה".

סיכום השגריר: "חוששני שעלי לאכזב אותך בעניין קריאת רחוב בירושלים על שם ניצשה. יש ספק רב אם הצעה מסוג זה היתה זוכה בתמיכת הציבור".

גועל-נפש לאנטי-שמים

מה אמר ניצשה באמת על היהודים? האם מצדיקים דבריו את אבא אבן או את קארלייל? ידוע שניצשה טיפה השקפת-עולם, שבאה להעלות את הגווע המכהן במשרד-החוץ כיועץ לענייני פירסומים.

האנושי לדרגה של "אדם עליון". לדעתו, מפריע "מוסר הרחמים" של הדת היהודית-הנוצרית להתפתחות זו. כי בגללה, תחת לצעוד קדימה, אל אדיאל של אדם חזק, מסתכל האדם אחורה, אל החלשים והעלובים.

רבים לא ירדו לעומקה של השקפת-עולם זו, והיא נוצלה לא פעם על-ידי נאצים, פאשיסטים ובעלי תורות דומות. תוך סילוף גמור של דבריו וכוחנו. זה קרה עוד בחייו של ניצשה עצמו — והוא סבל מכך לא מעט.

כך כתב ניצשה לאחותו, בחגיגה-המולד 1887: "עשית שוב את אחת השטויות שלך. התחברותך עם מנהיג אנטי-שמי היא זרה לכל דרך-חיי, והדבר ממלא אותי שוב ושוב ברוגז ובעצב... בשבילי זה עניין של כבוד להיות לגמרי נקי וחד-משמעי ביחס לאנטי-שמיות. אני מתנגד לה (הדרגשה במקור), כשם שאני מתנגד לה בכתבי".

"לאחרונה אני נרדף על-ידי מכתביהם של עלוונים אנטי-שמיים. גועל-הנפש שאני חש כלפי מפלגה זו, שהיתה רוצה לנצל את שמי, הוא חזק ככל שהוא יכול להחזיק. אבל האוהדים של מפלגה בלתי-נעימה זו חושבים שאני צריך להשתייך אליהם... השימוש בשמו של זאראטוסטרה (הנביא שבשמו ביישר ניצשה את תורתו) בעלונים אנטי-שמיים גרם לי כמה פעמים כימעט לחלול...".

אין זו המובאה היחידה שאפשר להביאה. מכתבי ניצשה, כדי להוכיח את יחסו השלילי המוחלט לשינאת-היהודים. עם ידיו לשעבר, המלחין האנטי-שמי ריכארד ואגנר, רב גם על רקע זה.

פולני, לא גרמני

אחד מכתביו הסביר ניצשה איך נדחקו היהודים לעיסוקים בוזיים, אך דחה בתוקף את הרעיה שהיהודים "ראויים לבזו". להיפך, לדבריו, יש ליהודים בהיסטוריה שלהם, "מיכרה של כוח-סבל קר ועמיקה איתנה במצבים נוראיים".

ניצשה שיבח את מינהגיה-הגיוסאין של היהודים, ואת יחסי-הכבוד של היהודי לאביו ולילדיו, וטען שבכך עולים היהודים על כל האירופים. הוא בו לגרמנים, וטען שהוא עצמו ממוצא פולני. כל עמי אירופה נראו לו פרימיטיביים בהשוואה ליהודים.

לבושך ניבא: "יבוא שוב היום השביעי, שבו יחברך האל היהודי העתיק בעצמו ובבריתו ובעמו הנבחר — וכולנו, כולנו רוצים להתברך עמו!".

נראה כי כל זה נעלם מעיניו של אבא אבן, כאשר נחפו לכתוב את הפסקו על הפילוסוף הגרמני. התלוצץ השבוע אחד מפקידיו, כשנודע הדבר במסדרונות המשרד: "מה יש? יכול להיות שאבן לא הבין את ניצשה. אבל מי אמר שניצשה הבין את אבן?"

אם אין ברירה, יש רק אפשרות אחת. כך שיש לומר: "שתי אפשרויות יעמדו אז בפני הממשלה...".

נא לזכור: ברירה: Choice; אפשרות: Possibility.

2) "באותו רגע חול שלום כהן מלה ח" זיק במניות... ומלה שתי ייך...". (ה' עולם הזה 1747).

האות מ' מיותרת כאן בהחלט. צ"ל: "חול להחזיק", "חול להשתייך". המ' השתרבבה כאן כנראה מהאנגלית או משפה אחרת.

יבחק בני-אורי, נתניה

העלייה דרך

"שרה רב"

ידוע לנו, כי שר-התחבורה שמעון פרס — שואף לבניין הארץ והרחבתה, אך כאן יש להפנות את תשומת ליבו לעובדה, כי "בנייה" איננה יכולה להתבצע על "ההרס", ובמיקרה של קיום שדה זב על מרשי אנשים פרטיים, שהם רכושם הבלעדי, ייצא שכרו בהפסדו.

ועתה נסביר: בעלי המגרשים בעבר לי ירקון, חלקה 1, גוש 6896 (תכנית 2) מתן קשים לגשת לחלוקה, מפני שנגולה מהם על-ידי שדה זב אדמתם, דבר שמעמיד אור תם בפני עובדה, כי חסרה אדמה לחלוף קה והם יצאו מפסידים. ילקח-נא בחשבון, כי רבים מבעלי המגרשים הם יושבי-חוץ, אשר קנו את אדמתם בכסף רב, כדי להשתקע בארץ. עלינו להזהיר את השר, שמא תפיסת אדמתם על-ידי שדה זב תחבל, חלף לה, בעלייה, ביחוד מארצות הרווחה, ובינוסף על-כך תשמין את שם ישראל השמצה כבודה ומחפירה.

אם השר הנכבד יהודי ישר הוא, נאמן לארצו ולעמו (ובודאי כזה הוא), עליו להעביר מיד את שדה זב למקום אחר בארץ, ובכך לא יהיה צורך לנשל אזרחים מעלי אדמתם ולחבל בציפור-נפשם, שהיא "העלייה".

ד"ר מרים רייטר-צדק, רמת-גן

השורק

והגימרה

חודה לכם על הקטע שכתבתם אודותי (העולם הזה 1747). אך ברצוני לתקן אי-דיוק: אמנם עסקתי פעם בתיקון אופנועים, אבל הפסקתי מק' צוע זה ועתה אני עוסק בהופעות-יחיד באופן מיקצועי ב' שריקה אמנותית מלווה על-ידי ניגון מוסיקה קלאסית ב' גיטרה. בנוסף לזה אני גם מורה לגיטרה.

אברהם רון, תל-אביב

רון

מערת

לעזרה צודקת

"סמפוזיון על תפקיד העיתונות בהשתתפות שמואל שניצל...". (הארץ, 21.7.71).

ניסוח

מטעה

בהעולם הזה (1740) פורסם כי בעיקבות גניבת אוסף התקליטים של הכתב המדיני של קול ישראל, רפי אונגר, נפל החשד על אחת ממדידותיו.

האמת היא כי ידידה זו פנתה לאונגר והציעה את עזרתה בחקירה ומסרה עדות על פי בקשתה — במטרה.

העולם הזה מצטער על אי-הנעימות ש-נגרמה לרפי אונגר בעיקבות הניסוח ה-מטעה.

קוראים השוחחים מכתבים מתבקשים לנסח אותם בקצרה. עדיפות תינתן למצוינים תמורת למכתביהם.

לא רק מפני פושעים כי אם גם בפני ה-שוטרים.

חנה סמואל, קריית-טבעון

חוסר הבנה

נסיון עיריית תל-אביב להקים בית-קברות ליד בית-הלוחם מעיד מעל הכל על חוסר ההבנה והסיריבל בעירייה, ובעוד רשויות אחרות.

הנכים טובלים רבות ולא כולם מקבלים את כל המגיע להם וזה בגלל אוישות ה-ציבור והנוגעים בדבר. אותם נכים טובלים יותר מן החברה מאשר מהפציעה עצמה.

כני ציטריין, תל-אביב

ברירה

אפשרות

1) "שתי ברירות יעמדו אז בפני הממשלה...". (העולם הזה 1747).

ברצוני להפנות תשומת לבכם לשגיאה הנפוצה והחוזרת בהעולם הזה לעיתים קרובות. "ברירה" פירושה אפשרות לברור, לבחור. באנגלית — Choice.

אז שיש ברירה או שאין ברירה. אבל איך אפשר לדבר על ברירות? אם יש ברירה, קיימות אפשרויות רבות:

ב) הקבוצה המוקמת כעת בירושלים מאיימת באלימות נגד אירגוני השמאל. אפי שר להזכיר כאן את זאב ז'בוטינסקי, אשר שמו לפי השערתי נישא על שפתי רוב מקימי האירגון; על נאום שנשא ז'בוטינסקי קי צוינה בכתב ידו ההערה הבאה (ליד חלק מהנאום): "במקום זה צריך להגביר את הקול כי אני לא צודק" כנראה ש' מקימי האירגון הם בעלי כוח גופני בלתי-רגיל, אך אם הם רואים את הפיתרון לי-חיכוחים פוליטיים כבוה, אפשר להבין ש' בזמן חלוקת השכל היו עסוקים בפיתרון כמה בעיות קלות...".

ג) ואם בכל זאת הם עומדים על שלהם, אז מדוע לא בנוחיות? אפשר לארגן ערב התגוששות בינם לבין ה"בוגדים" עם אמר-נים, כיבוד, ובסה"כ ערב נעים!

עידן אגמון, תל-אביב

מכות גשו"ח

מוזר, הידלדלון

האם זו היא דמוקרטיה? אדם שאינו יכול להביע את דעתו בצורה הנראית לו? זהו סילוף מחפיר של הדמוקרטיה. השוטרים שלנו צריכים לקבל ציון מעולה בחיקוי השיטה הסובייטית לזיכוי. יבושו ויכלמו! הגעתי למסקנה שעלי ללמוד להתגונן

מכתבים

(המשך ממעמד 5)

כספם אחרי השעורים לא מעניין את מחנכי ישראל.

מה דעתכם — המגיעה להם התוספת ב' משכורת?

מוכאז שאורר, חיפה

איפה הם היו

כשהילקו את השכל?

ברצוני להתייחס לזיכיה אשר הופיעה בכמה עיתונים יומיים בשבוע האחרון ה' נושאת את הכותרת "קבוצה אנטי-שמאלנית מתארגנת בירושלים".

א) הכרוז אשר הופץ על מה שקרה ב' עזה לא הוצא ע"י ש"ח (על מצפן לא ידוע לי). ש"ח יצא בהפגנה התובעת חקר רת העניין במהירות המירבית הרמטכ"ל רב-אלוף חיים בר-לב עשה את הפעולה ה' אפקטיבית ביותר. הוא לא החל להכחיש, להשמיע, להסית, וכי' וכי'. הוא פשוט מר-נה קצין חוקר. נמצאו כמה אשמים אשר נענשו. כך שלא היו אלה עלילות שווא לפי טענת רבים (שר המשטרה, מפכ"ל ה' משטרה ומי לא...).